

Phiếm Về Tình Yêu Qua Ca Dao Tục Ngữ Miền Nam

Phan Giang Sang

Đám trẻ con đang nô đùa vui sướng trên bờ đê, dưới ráng chiều êm ả, mặc cho tâm tư rông ruỗi theo con gió mát thổi trên cánh đồng bao la, thơm bát ngát mùi lúa chín vàng. Bỗng dung có đứa phát lên:

*“Trời mưa lâm râm,
Cây trâm có trái
Con gái có chồng
Đàn ông có vợ, đàn bà có con”...*

Thì ra có đứa trẻ ngây thơ ngắt lấy bông đuôi chồn, thất hình con chó chơi, rồi hồn nhiên đưa tặng cho đứa con gái, đoạn bẽn lẽn bỏ chạy.

Đây là những mối cảm tình đơn sơ, thơ ngây và mộc mạc của đám trẻ thơ ở đồng quê Miền Nam. Từ đó với thời gian trưởng thành nó mới phát hiện nên những lời, những câu ca dao, câu hò, điệu hát vang lên ngoài đồng trong những lúc cấy cày, gặt lúa hay trên sông, trên đường về làng sau một ngày làm lụng mệt nhọc ngoài đồng. Từ đó mới thành vợ thành chồng, sanh con đẻ cái, là riêng mỗi gia đình, quốc gia dân tộc.

Tuy vậy tính chất lãng mạn trong tình yêu được thể hiện qua những câu ca dao chất phác, mộc mạc, trữ tình, nhẹ nhàng của những thôn nữ và trai làng Miền Nam rất dễ thương. Tuy nhiên nó cũng không kém phần lãng mạn, phong phú và hóm hỉnh vui tươi.

Tình yêu

Tình yêu tuy không sắc không hương, nhưng hễ vướng vào nó, có ngày sẽ nếm đủ mùi vị đắng cay, ngọt bùi, bạc bẽo. Hễ lụy vào tình ái sẽ chịu lắm điều khổ đau, cho đôi bên nam nữ và những trẻ thơ, kết tinh của mối tình dang dở.

Tình yêu đã làm cho biết bao nhiêu người vui sướng, khổ đau mà cũng làm không biết bao nhiêu người phải tự tử vì không trọn được ước mơ lấy nhau, sống với nhau trọn đời trọn kiếp. Nó cũng gây biết bao nhiêu cuộc tình tan vỡ, trở

nên điên dại... vì kỳ thị tuổi tác, môn đăng hộ đối, tôn giáo và sắc tộc.

Tình yêu trở thành một thứ đề tài được diễn tả bằng những áng thơ văn tuyệt tác trên thế giới.

Việt Nam ta, kiệt tác Kim Vân Kiều của thi sĩ Nguyễn Du nổi tiếng nhứt vì nó tiêu biểu đủ hết những nét đẹp và xấu, niềm đau nỗi khổ mà kẻ đang yêu lặn hụp trong đó.

*Chuồn chuồn mắc phải tơ vương,
Nào ai quán quýt thì thương nhau cùng.*

Từ chốn thôn quê sần dã cho đến thị thành, dân quê dốt đặc cán cuốc hay kẻ học thức uyên thâm, cũng không sao tránh được tình yêu. Mỗi người, mỗi nơi bày tỏ nỗi lòng mình như nhau, chỉ khác ở lời tâm tình, hành động thân yêu dịu dàng hay thô lỗ mà thôi.

Tình yêu lại là bản tính của con người ở mọi nơi, mọi lứa tuổi, mọi thời đại và mọi giai cấp trong xã hội. Nó tươi đẹp ở tuổi mộng mơ của người con gái. Họ lo lắng cho số phận, tương lai qua ca dao...

*“Lênh đênh một chiếc thuyền tình
Mười hai bến nước biết gởi mình vào đâu?”*

hoặc

*“Gái thuyền duyên mười hai bến nước
Trong nhờ đục chịu, biết về tay ai?”*

Qua sự gần nhau hằng ngày trong cuộc sống, nó âm thầm len lỏi, từ từ xâm nhập, ăn sâu vào tâm tâm từ lúc nào không biết. Nó bắt đầu bằng sự thân thương trong trắng, để rồi đọng lại trong tâm hồn mãi mãi suốt đời không sao quên được. Nó thật là lãng mạn.

*“Đôi ta như lửa mới nhen
Như trăng mới mọc, như đèn mới khêu.”*

Có khi nó bùng bột, ầm ĩ, ào ào như sấm sét, cuồng phong tới tấp. Đó là tình yêu vội vã, không kêu, không mời nó cũng tới: tiếng sét ái

tình.

Nó như cái duyên nợ mà người ta gọi là nhân duyên. Mà nhân duyên nó như sợi dây ràng buộc nhau truyền kiếp, mình mắc đầu từ đời nào để rồi bây giờ mình phải trả.

*“Thác ba năm thịt đã thành bùn,
Đầu thai con chim nhận đậu nhánh tùng chờ em”.*

Thấy hông! Chờ tới chết rồi hóa kiếp khác cũng không quên, chờ cho bằng được chớ phải chơi đâu.

*“Chẳng thà lặn xuống giếng cái chũm,
Chết ngụp rồi đời.
Sống chi đây chịu chữ mồ côi,
Loan xa phượng cách biết đứng ngồi với ai?”*

Khi một người trai hay gái mà chết thì người kia thà nhảy xuống sông, xuống giếng chết cho rồi chớ không chịu sống cô đơn.

Giống dòng Lạc Việt ta cũng có huyền thoại Mỹ Nương-Trọng Thủy trong sử trước Công nguyên.

Nói về tình nghĩa phu thê keo sơn gắn bó, thật ra con người khác hơn loài cầm thú ở chỗ tượng trưng cái hình ảnh thanh cao bằng đám cưới, ngoài loan phượng còn có cặp uyên ương nữa: đôi thiên nga. Đây cũng là truyền thuyết vì khi một con thiên nga chết, tức thì con kia sẽ bay bổng lên thật cao rồi đâm đầu lao xuống tự thác. Ở loài cầm thú mà còn thủy chung hướng gì con người có quá nhiều tình cảm, có nhiều sự ràng buộc.

Tình yêu tuổi trẻ thời xưa còn chịu nhiều ảnh hưởng sâu đậm của nền văn hóa, đạo lý Phật giáo, Khổng và Lão giáo. Chính vì vậy thanh thiếu niên còn bị nhiều lệ thuộc vào lễ giáo, phong tục và tập quán gia đình từng vùng quê nữa.

Tỏ tình

Việt Nam là nước nông nghiệp. Người dân quê, quanh năm suốt tháng, sống trên cánh đồng lúa xanh bao la bát ngát, trong vườn cây trái xanh tươi, nên việc tỏ tình của họ cũng lấy trời mưa, trời gió, ruộng vườn, cây trái, hoa quả, con chim con cá, bờ ao, con sông...

Họ ấp a ấp úng, úp úp mờ mờ, chớ không dám đi thẳng vào đề. Họ ngâm ca dao hay hò hát trong lúc làm việc, hay nghỉ mát sau khi làm lụng mệt nhọc cho khuây khỏa, hay trên đường về làng, về mái nhà lá xiêu vẹo dưới bụi tre, tàng cây bên bờ sông... chèo ghe đi buôn.

Lời tỏ tình của người con trai có phần quê mùa, khờ khạo, nói đúng ra không biết cách “dê”. Mà trên đời này đâu có trường nào dạy “dê” đâu? Phải có, hồi nhỏ tôi cũng ghi tên học!

*“Trời sanh bông trắng nhị huỳnh,
Đội ơn bà ngoại để má, má để mình để thương”.*

*“Hồi nào mắt mũi tèm lem,
Bây giờ em trở mã, anh thèm anh ve”.*

Thật ra chàng thanh niên khờ khạo không biết mở lời làm sao, đành nói loanh quanh, vòng vo tam quốc mới vô đề được. Thật là tội nghiệp! Hồi nhỏ chúng tôi thường đưa võng ru em như vậy:

*“Chợ Sài Gòn xa, chợ Mỹ cũng xa,
Anh viết thơ thăm hết nội nhà,
Trước thăm phụ mẫu, sau là thăm em...”*

(lại quý quái thêm:

*“Thăm em ba chữ tèm lem tủa lủa..)
Chăn kia nửa đắp nửa hò,
Gối kia nửa đợi, nửa chờ duyên em”.*
*“Trúc xinh trúc mọc đầu đình,
Em xinh em đứng một mình cũng xinh.
Trúc xinh trúc mọc bờ ao,
Em xinh em đứng chỗ nào cũng xinh”*

Lời tỏ tình của người con gái có phần khôn ngoan dịu hiền dễ thương, biết lựa lời ăn tiếng nói thâm thúy hơn:

*“Phải chi cắt ruột đừng đau,
Để em cắt ruột em trao anh mang về.”*

*“Bướm vàng đậu đọt cau tơ,
Sao anh cứ ở lắt lơ vậy hoài”.*
*“Nhớ ai ra ngẩn vào ngờ
Nhớ ai ai nhớ, bây giờ nhớ ai?”*

Muốn dê cũng phải coi chừng, đừng có đụng ai dê, cũng mở miệng dê bậy dê bạ, có ngày bị

mắng, đau lắm:

*“Dê xôm ăn lá khổ qua,
Ăn nhằm sâu rọm, chết cha dê xôm”!
“Sa kê ba lá sa kê,
Ông thần không vật mấy thàng dê cho rồi!”*

Tìm người xứng đáng để trao thân gởi phận.

Không thể nào ngồi chờ duyên phận đưa đây, thanh niên nam nữ cũng phải tìm nơi tốt, người tài đức mà trao thân gởi phận chớ. Thời đại này đâu còn cảnh cha mẹ đặt đâu con ngồi đó nữa:

*“Lên non chọn đá thử vàng,
Thử cho đúng lượng mấy ngàn cũng mua”.
“Chim khôn đậu óc nhà quan,
Trai khôn tìm vợ, gái khôn tìm chồng”.
“Ngọc lành ai lại bán rao,
Chờ người quân tử em giao nghĩa tình”.
“Trai khôn tìm vợ chợ đông,
Gái khôn tìm chồng ở (giữa) chốn ba quân”.*

Cũng không phải dễ dàng mà tán tỉnh các thiếu nữ gia phong, nghiêm nghị, kín cổng cao tường, khó lắm chớ phải chơi.

*“Thấy em như thấy mặt trời,
Thấy thời thấy vậy (mà) trao lời khó trao”.
“Xăm xăm bước tới cây chanh,
Lăm le muốn hái, sợ nhành chông gai”.
“Tìm em như thể tìm chim,
Chim bay biển Bắc, đi tìm biển Đông”.*

Dầu có tìm được ý trung nhân đi nữa, cũng nên dò xem đức tánh, dụ hiền, hiểu thảo chớ đừng có a tăng phù nhào vô mà mắc lừa.

*“Đến đây dầu đói giả no,
Dầu khôn giả đại đặng dò ý em”.*

Biết khó mà chài không được, chàng lên kê cả dạy đời, vừa khuyên mà cũng vừa lấy lòng hiểu thảo huy hiếp cho cô nàng thức tỉnh:

*“Con cá đói nằm trong cối đá,
Chim đa đa đậu nhánh đa đa.
Anh biểu em đừng lấy chồng xa,
[Ở nhà] Một mai cha yếu mẹ già,
Chén cơm đôi đũa, (bộ) kỷ trà ai dâng”.*

Còn anh này si tình hết chỗ nói, thấy mà tội nghiệp. Cảnh này có phần hơi giống Tiết Đình

San câu Phan Lê Huê: Đi một bước, lạy một cái.

*“Đi ngang nhà má,
Tay tôi xá, cẳng tôi quì.
Lòng thương con má,
Sá gì thân tôi”.*

Nhiều khi lại có đầu óc kỳ thị không thua bà Pauline Hanson:

*“Anh đừng làm trai, nam nhơn chi khí,
Em đừng làm gái, em chẳng biết suy,
Lấy Tây lấy Chệt làm gì?
So bề nhơn nghĩa, sao bì An Nam”.*

Còn đây là những câu ca dao mộc mạc chất phác của trai gái Triều Châu, tỏ tình cùng cô cậu Việt ở Bạc Liêu.

*“Chờ anh, em hết sức chờ,
Chờ cho ến xại, lên bờ khùi ui”.*

(Ở Việt Nam hay ở đây cũng vậy, người Triều Châu chuyên nghề trồng rẫy, nên cô em thơ ngây đây chờ anh nhân tình lâu quá, như chờ rau muống (én xại) bỏ lên bờ trở bông (khùi ui) vậy.

*“Chim kêu Ngồ ố, Láng Dài,
A hia xùa bố, a mùi ùm chai”.*

(Cô nàng trách sao anh đi cưới vợ mà không cho em hay)

*“Nào khi ến thạo, hoan tù,
Sùn hoang nguêch lão, xuốt quà thăm em”.*

(Anh chàng ta báo trước khi nào thấy gió xuôi, nước ngược anh chèo ghe ra thăm em nhé!)

*“Trời mưa ít dum hong tù,
A hia phè chuối, xuốt quà thăm em”.*

(Trời mưa, trời tối, gió to anh chèo ghe ra thăm em).

Cả ba câu trên cho ta thấy, anh Triều Châu phải chờ tối trời, mưa gió, lén lút trốn cha mẹ để đi thăm người yêu. Nỗi gian truân là do ngoài khuôn khổ lễ giáo còn là việc duy trì nòi giống. Vì xa quê hương, người Trung Hoa muốn con cái lập gia đình với người cùng nước. Cũng vì vậy mà họ tập hợp lại ở một nơi, như Bạc Liêu, Chợ Lớn, cũng như ta ở Cabramatta, Bankstown (Úc) hoặc Bolsa, Little Saigon (USA)...

Hễ con cái lấy người ngoại quốc là cha mẹ buồn. Tại sao? Tại vì họ có ý chí phục quốc, phò Minh phản Thanh. (Cũng vì vậy mà họ được gọi là Minh hương?)

Đã trên ba thập niên trôi qua, đồng hương chúng ta xa quê hương cũng còn mang theo cả bầu trời Việt Nam, mang cả phong tục và tập quán cổ truyền của bốn ngàn năm văn hiến, mang nặng cái quan niệm xưa này trong tâm khảm. Chính vì vậy mới gây cảnh chia ly của con cái:

*“Lửa nhen vừa mới bén trầm,
Trách lòng cha mẹ nữ cầm duyên con”.
“Cùi đậu nấu đậu ra dầu,
Lấy em không đặng anh cạo đầu đi tu!”
“Nếu mà không lấy đặng em,
Anh về đóng cửa cài rèm đi tu”.*

Chung tình như thế là quá đáng, lấy không được người yêu là vào nương cửa Phật. Coi như chùa là chỗ dành cho kẻ thất tình!

Nhưng người con gái cũng không chịu thua: Chạy trời không khỏi nắng mà:

*“Tu đâu cho em tu cùng,
May ra thành Phật thờ chung một chùa”.*

Nét đản thanh của người phụ nữ

Mặc dầu ai cũng biết “cái nét đánh chết cái đẹp”, nhưng trên thực tế người ta vẫn lựa sắc đẹp, chứ không ai “a tăng phù” nhào vô vớ “Chung Vô Diệm” rước về nhà! (Chung Vô Diệm là người phụ nữ rất ư là xấu).

Như vậy ai cũng chọn sắc đẹp. Kỳ thực sắc đẹp lại đứng hạng bét trong sự sắp hạng sau đây mới lạ. Đây nhé:

Nhứt dáng:

Dáng đi, tướng đứng thướt tha, đều đặn trang nhã, quý phái, khiến gợi lòng ham thích, muốn chiêm lấy.

*“Nước chảy liu riu, lục bình trôi lú rú
Anh thấy em nhỏ xíu anh thương”.*

Nhì bì:

Da dẻ mịn màng, tươi mát, thơm tho, trắng tinh như bông bưởi, ai mà không mê.

*“Ai xui má đỏ hồng hồng,
Để anh nhắc thấy đem lòng thương yêu”.
“Cổ tay em trắng như ngà
Con mắt em liếc như là dao cau”
“Miệng cười như thể hoa ngâu
Cái khăn đội đầu như thể hoa sen”.*

(Dao cau là dao thật bén để bữa cau ăn trâu của các bà cụ xưa)

Tam thanh:

Tiếng nói trong thanh, dịu dàng ngọt ngào, êm tai mùi mẫn, như là ca hát, tiếng cười dòn mê hồn như Bao Tự.

*“Người thanh tiếng nói cũng thanh,
Chuông kêu, sẽ đánh bên thành cũng kêu”.*

Tứ sắc:

Cái đẹp kiêu diễm, mê hồn như Tây Thi ...

*“Cây oản chi bời tại hoa
Anh thương em vì nét, mê say vì tình”.
“Thương em thương bóng thương dáng,
Thương dạng thương hình.
Thương từ lời ăn tiếng nói,
Anh thương mình khéo tay”.
“Thấy em nhỏ thó lại có hường nhan,
Chun mày tằm, con mắt lộ.
Nội xứ này không ai ngọ bằng em”.*

Cô này có đôi mắt đẹp nhờ nó lộ tròn xoe rất hấp dẫn. Cặp mắt tròn xoe trong sáng như đèn pha, nòng nân dễ đốt cháy những trái tim đa tình. Thật ra chắc cô ta bị Basedow/Graves's disease?

*“Gió xuân thổi ngọn phù dung
Lòng anh như sắt, em nung cũng mềm!”*

Mắt

Người phụ nữ đẹp nhờ cặp mắt hiền từ dễ thương, long lanh, gợi tình. Chỉ cần liếc mắt cũng đủ thu hút tâm hồn. Còn liếc thêm nữa như dao cắt đứt những trái tim si tình: Mắt đa tình.

*“Yêu nhau con mắt liếc qua,
Kèo chúng bạn biết, kèo cha mẹ ngờ.
Cằm vàng ném xuống vực sâu,
Mắt vàng không tiếc, tiếc đôi mắt bỏ câu hữu tình”.*

Thấy chưa, dầu anh có cứng rắn, oai phong anh hùng mã thượng như Từ Hải cũng chết vì hồng nhan mà, đã nói mà không tin!

Tóc

Ông bà mình nói “*cái răng cái tóc là gốc con người*”. Thật vậy, vì ngày nay người ta dùng DNA của tóc để tìm thủ phạm. Ngay cả việc truy tầm nguyên nhân gây ra chết chóc cũng vậy. Cái chết của Napoleon cũng phô bày ra ánh sáng sau mấy thế kỷ tranh luận. Năm rồi thử nghiệm của Mỹ công nhận ông ta chết vì ngộ độc chất Arsenic, tìm thấy trong DNA của mấy sợi tóc.

*“Tóc em dài, em cài bông hoa lý
Miệng em cười có (để) ý anh thương”.*

*“Bới tóc cánh tiên, bỏ vòng lá liễu,
Thấy miệng em cười, trời biểu anh thương”.*

Răng...

Ngày xưa phụ nữ chải chuốt, trang điểm má hồng nhưng không quên nhuộm răng đen. Nhuộm răng rất công phu nhưng vì muốn đẹp nên họ không có màng.

*“Thấy em đẹp nói đẹp cười,
Đẹp người đẹp nét lại tươi răng vàng.
Vậy nên anh gởi thư sang,
Tình cờ anh quyết lấy nàng mà thôi”.*

Đây cũng là một đặc tính miền Nam, vì vào thời 1950-60, dầu răng không hư, không đau nhưng các cô gái quê lại ưa thích bịt răng vàng, để: “*cười lên đi cho răng vàng sáng chói...*”

Cái duyên dáng của người phụ nữ

Trời sanh ra người phụ nữ nào cũng có duyên dáng mặn mà, đặc biệt riêng tư mà người khác không có.

*“Người xấu duyên lặn vào trong,
Bao nhiêu người đẹp duyên bong ra ngoài”.*

Lễ giáo ngày xưa

Người Việt Nam lúc nào cũng noi theo Khổng giáo, Lão giáo và Phật giáo nên coi trọng hiếu thảo và đạo nghĩa ở đời. Chính vì vậy mà con cái phải tuân lời cha mẹ dạy bảo. Cha mẹ là quyền tối thượng, coi như lúc nào họ cũng đứng bời họ

có quá nhiều kinh nghiệm sống ở đời. Hễ họ phán ra, đặt đâu ngồi đó không được cãi, vì áo mặc không qua khỏi đầu. Trong việc dựng vợ gả chồng, hễ cha mẹ ưng đâu là con cái phải nghe theo, không được cãi. Thậm chí có khi trà dư, tửu hậu vui miệng vừa mới sinh con là gả hời cho con rồi.

*“Phụ mẫu sở sanh
Để cho phụ mẫu định,
Trong việc vợ chồng, chờ lệnh mẹ cha”.*
*“Ba bốn nơi sang cả phụ mẫu em đành gả,
Em chấp tay khoan đã, chưa tới căn phần.
Phụ mẫu em nói: bất tuân giáo huấn,
Đem treo cây bần cho kiến nó bu.*

*Anh thương em, thùng thảng em ừ,
Anh đừng thương vội, phụ mẫu từ nghĩa em”.*

Nhiều khi cũng muốn đi lấy chồng, nhưng vì lòng hiếu thảo lại sợ bỏ mẹ già không ai săn sóc.

*“Đèn nào cao bằng đèn Châu Đốc,
Đất nào dóc bằng đất Nam Vang.
Một tiếng anh than hai hàng lụy nhỏ,
Có chút mẹ già biết bỏ cho ai!”*

Con cái hiếu thảo, khi cha mẹ qua đời, phải để tang, thờ cúng hương khói ba năm sau, xả tang mới được ghép duyên chồng vợ.

*“Ba năm tang khó mãn rồi,
Vườn hoang cỏ rậm, bậu ngồi chờ ai”.*
*“Vi sông nên phải lụy đờ
Vi chiều tối, phải lụy cô bán hàng”*
*“Vi tình nên phải đa mang
Vi duyên thiếp biết tìm chàng ở đâu”.*

Tuy nói vậy chớ nhiều khi yêu vợ sống cuồng, bông bột tuổi trẻ đôi khi cũng quên hết lễ nghĩa:

*“Quan cưới em bằng kiệu em cũng không thềm,
Anh cưới em bằng xuống ba lá, em cũng
nguyên theo không”.*

Nỗi nhớ nhung xa cách người yêu

Đã không vương thì thôi, mà đã vương vào yêu đương thì cứ thơ thân, hững hờ như kẻ mất hồn đâu đâu, đứng ngồi, làm gì cũng không xong. Tâm tư chỉ nghĩ tới người yêu, ngủ cũng còn mơ thấy người yêu...

“Đêm nằm tơ tưởng tơ,
Chiêm bao thấy bậu, dậy rờ chiếu không”.
“Em ôm bó mạ xuống đồng,
Miệng ca, tay cấy mà lòng nhớ ai”.
“Phù sa nước đục khó dòm,
Nhớ anh em khóc đổ lờm con người”
“Vắng cơm ba bữa còn no,
Vắng em một bữa giờ giờ không lên”.
“Tôi xa mình hồng chết cũng đau
Thuốc bạc trăm không mạnh, mặt nhìn nhau
mạnh liền”.
“Ước gì có cánh như chim,
Bay cao liệng thấp đi tìm người thương!”
“Phòng loan trải chiếu rộng thềm,
Anh lăn qua đặng cái gối, tưởng bạn mình em
oi!”

“Ai đem em đến Sài Thành,
Phồn hoa ai khéo dỗ dành hờ em?”
“Bông trang trước cửa, ai sửa bông trang
vàng,
Ngày thời chuyện vãn nên tối mơ màng thấy
em.
Nhớ anh như bút nhớ nghiên,
Như mực nhớ giấy, như thuyền nhớ sông”.
“Chiều chiều ra đứng ngõ trông,
Ngõ thời thấy ngõ, người không thấy người”.
“Núi cao chỉ lấm núi ơi,
Núi che mặt trời chẳng thấy người thương”.
“Đèn treo ngọn ái
Nước xoáy ngọn ân
Em thương anh thì xích lại gần
Kéo mai xa vắng, hai đũa thâm nhớ nhung”.
“Giả đồ mua khế bán chanh,
Giả đi đòi nợ, thăm anh kéo buồn”.

Đã sa vào lưới tình rồi thì trước sau vì cũng lụy
vì tình. Trăm người như một, hễ buồn tình thì
làm nư, mượn hơi men giải sầu, sầu lại càng sầu
thêm:

“Anh say rượu ngày mai sẽ tỉnh
Kẻ say tình, mãi không tỉnh đâu em”.

Lòng thủy chung

Dầu cho có hòa hợp, đầm ấm, khô cực, gian
truan đến đâu cũng có lúc gặp điều trắc trở, rắng
mà nhịn nhục cho qua cơn sóng gió. Có như vậy

thì trên mới thuận, dưới mới hòa, sống bên nhau
đời đời kiếp kiếp.

“Tay nâng chén muối đĩa gừng,
Gừng cay muối mặn xin đừng bỏ nhau!”

“Lòng qua như sắt, nói chắc một lời,
Bạc tiền chẳng trọng chỉ trọng người tình
chung”.

“Thuyền ơi có nhớ bến chăng,
Bến thì một dạ khăng khăng đợi thuyền!”

“Mặc cho cha đánh mẹ treo,
Đứt dây rút xuống cũng theo chung tình”.

“Anh đừng tham cái bông quế, bỏ phé cái bông
lài,

Mai sao quế rụng, bông lài còn thơm xa”.

(Anh đừng ham bông quế mà bỏ phé bông lài,

Mai sao quế rụng, bông lài còn thơm).

“Bậu với qua gá nghĩa chung tình,

Dầu ăn cơm quán ngủ đình cũng cam”.

Ghen tương, hờn dỗi.

Hễ thương nhau thì không thể nào chia xẻ tình
yêu cho ai hết. Không thể nào có kẻ khác xen
vào được. Vì vậy, có yêu thương tức có ghen
ghét, đau khổ, thù hận, tàn sát, chết chóc, vân
vân và vân vân...

“Anh ra về, em nắm vạt áo em la làng,
Duyên đây không kết, kiếm đường đi đâu?”

(Anh về, em nắm vạt áo em la làng,

Phải bỏ chữ thương chữ nhớ giữa đường cho
em)

“Đêm năm canh nghe con dế thốt

Ngày sáu khắc lần đốt ngón tay

Hỡi ai, duyên có ai bày?

Duyên trăm năm lại bỏ, nghĩa một ngày lại
theo?”

“Đũa mun bịt bạc anh chê,

Đũa tre lau canh anh mê nổi gì?

Cam sành chê đắng chê hôi,

Hồng rím anh chê lạt, cháo bôi anh khen
ngon!”

Thương nhau tức có ghen tương, hờn dỗi.

“Bản gie đơm đóm sáng ngời,

Lỡ duyên tại bậu trách trời sao đang”.

Ở nhà quê, tối tới là đom đóm bu đầy mấy cây
bàn. Muốn bắt cứ tới đó tha hồ mà bắt.

Lời dối trá cùng cạm bẫy

Ở đời nếu nhẹ dạ, thiếu suy tính, dễ tin, không
khôn dề sa chân vào cạm bẫy thì ân hận suốt đời.
Người con gái khôn nên nghe lời cha mẹ là
người từng trải chỉ dẫn điều tốt lành. Chính
trong *Quốc Văn Giáo Khoa Thư* có câu:

“Con ơi muốn nên thân người,
Lắng tai nghe lấy những lời mẹ cha...”

Mà cũng không nên khờ dại nghe lời ngọt dịu dễ
lầm đường lạc lối.

“May không chút nữa em lầm
Khoai lang khô xắt lát em tưởng Cao ly sâm
bên Tàu”.

“Khi chưa cầu lụy trăm đàng,
Được rồi thì lại phủ phàng làm ngơ”.

“Tìm bạn tìm kẻ nho gia,
Những người cờ bạc trắng hoa chó gầy”.

“Chớ nghe quân tử i òn
Mà rồi có lúc ẵm con một mình”.

Khôn ba năm, dại một giờ là vậy! Phải vững
tâm:

“Dầu ai nói ngửa nói nghiêng,
Lòng ta đứng vững như kiềng ba chân!”

Trách móc

Khi cơm không lành canh không ngọt, gây gổ
thậm chí có xa nhau, họ cũng hời tiếc ...

“Tuồng giếng sâu tôi nói sợi dây dài,
Dè đâu giếng cạn, tôi tiếc hoài sợi dây”.

“Anh đừng thấy đó bỏ dăng,
Thấy lê bỏ lựu, thấy trắng bỏ đèn”.

“Nắng lên cho héo lá lang,
Cho đáng kiếp chàng phụ rẫy tình xưa.
Nắng lên cho héo ngọn dừa,
Đánh chết cũng chẳng chừa đôi thay”.

“Ở xa không biết nên làm,
Bây giờ rõ lại vàng cầm cũng buông”.

“Cần Thơ là tình
Cao Lãnh là quê
Anh đi lục tỉnh bốn bề
Màng lo buồn bán không về thăm em”.

“Chưa chi anh đã vội về!
Đã đi, đừng vội, vội về đừng đi”.

“Trách người quân tử bạc tình,
Chơi hoa rồi lại bề cãnh bán rao!”

“Trai tơ ơi là trai tơ
Đi đâu mà vội mà vợ nạ dòng?”

Nạ dòng vợ được trai tơ
Đêm nằm hí hửng như vợ được vàng.

Trai tơ vợ phải nạ dòng
Như nước mắm thối chắm lòng lợn thiu”.

Cách tán gái liều lĩnh, táo bạo

Tuy chất phác thật thà, nhưng ca dao cũng đượm
mùi lãng mạn, hóm hỉnh quê mùa, mà nhiều khi
cũng táo bạo, số sòng, ngang tàng không thua
các chàng cowboy.

“Dao phay kẻ cổ, máu đổ không màng,
Chết thì chịu chết, buồng nàng anh không
buông”.

“Canh mướp nấu với mùng toi,
Húp vô một miếng, chàng ơi em nè!”

(Thấy hông, canh mướp với mùng toi nó ép-phê
ghê hông!)

“Cô kia bới tóc đuôi gà,
Nắm đuôi cô lại hỏi nhà cô đâu?”

“Thôi thôi buông áo em ra,
Để em đi bán kéo hoa em tàn.

(chàng lại số sòng)

Hoa tàn thì mặc hoa tàn,
Anh mới gặp nàng, nàng bảo anh buông”.

“Con ếch ngồi dựa gốc bung
Nó kêu cái “quệt”, biểu ưng cho rồi”.

“Anh thương em, thương quán thương quít,
Bông ra gốc mít, bông xích gốc chanh,
Bông lui sau lái, bông bậy vô mui,
Bông lui sau lái, bông ngoái trước mũi,
Bông chúi vô mùng, thương lún thương lụn,
Thương lột da ốc, thương tróc da đầu,
Ngủ quên thò nhớ, thức dậy thò trông”.

Mối tình câm

*“Ban ngày dang nắng, tối lại dầm sương,
Công lao tôi khổ mình thương không mình”.*

Ngày xưa muốn cưới được vợ phải ở rể, kẻ như làm việc không công. Sau ba năm thử thách mới biết được nàng ưng hay không, hay ôm nóp (sleeping bag) về quê. Thiệt là quê!

*“Gá duyên chẳng dặng hội này,
Tôi chèo ghe ra sông cái, nước lớn đầy... tôi chèo vô”.*

Buồn vì thất tình, nhưng muốn tự vận lại sợ chết:

*“Thương nàng đi xuống đi lên,
Nát bờ cỏ chỉ chưa nên vợ chồng”.*
*“Em như trái phật thủ khác gì,
Đẹp thì thấy đẹp, ăn thì khó ăn”.*
*“Đòn độc huyền nhỏ tiếng kêu thanh
Anh bỏ em đi cưới vợ sao đành
Em kêu trời một tiếng chim trên cành phải rơi”.*
*“Có yêu thì nói rằng yêu,
Chẳng yêu thì nói một điều cho xong”.*
*“Làm chi dở đực, dở trong,
Lờ lờ nước hén cho lòng tương tư!”*
*“Cởi cái thương cắt cái nhớ trả phát cho rồi,
Bao nhiêu lời nói những hỏi
Bỏ vô nồi nấu sôi rồi đổ đi”.*

Còn rất nhiều câu ca dao nói về tình yêu, nhưng không thể đem hết ra đây, xin chỉ ghi lại những câu đặc biệt, tiêu biểu trên đây thôi.

Những câu ca dao đó rất là phong phú, hóm hình vui tươi, lại chứa không những là tình yêu không thôi, mà còn chứa nhiều triết lý về nhân sinh, đạo nghĩa, lẽ sống trong tình trường. Tuy nó ngắn gọn lại hàm chứa đầy đủ những lời giáo huấn đáng học hỏi. Nó giúp ta hiểu biết cái hay, cái xấu, cái đẹp và lẽ phải trong tình trường mà theo.

*“Đó ai quét sạch lá rừng
Để ta khuyen gió, gió dưng rung cây.
Rung cây, rung cột, rung cành
Rung sao cho chuyển lòng anh với nàng”.*

Hay

*“Quạ kêu nam đáo nữ phòng,
Người dưng khác họ đem lòng nhớ thương.
Chi điều ai khéo vấn vương,
Mỗi người mỗi xứ mà thương nhau đời”.*

Hễ tâm đầu ý hợp, đồng vợ đồng chồng tát biển Đông cũng cạn.

Mặc dầu vợ chồng sống với nhau mấy chục năm với bấy con khôn lớn. Nhưng muốn ăn chắc, một hôm bà vợ muốn tìm hiểu lòng dạ chàng ra sao, nên hỏi thử coi trong ba điều: bên nghĩa, bên tình và quốc gia đại sự anh chọn coi điều nào mà đối với anh là trọng? *Xin anh hãy bình tĩnh suy nghĩ kỹ rồi thật thà mà trả lời cho em nghe:*

Quân thân cang

Phụ mẫu cang

Phu thê cang

Thiếp với chàng vốn thiệt vô can,

Đêm nằm hoài vọng mơ màng nghĩa chi?

– *Ừ sao hôm nay em hỏi kỳ vậy, mấy chục năm nay em biết tánh tình anh mà.*

– *Thời buổi này khó tin mấy ông lắm. Bề ngoài coi chung tình, mà lòng thì nghĩ tới người khác. Biết đâu, đừng một cái anh về Việt Nam đem cô nào về đây, chết đời em!*

Thật là khó cho chàng trả lời, bởi vì làm con tát nhiên phải lấy hiếu đạo làm đầu, thờ cha kính mẹ là lẽ đương nhiên rồi. Mà làm người trung cang tất phải nghĩ tới đất nước, phải làm tròn nghĩa vụ với quốc gia dân tộc. Còn đạo vợ chồng là giềng mối gia đình, rất là quan trọng, mà không giữ nổi thì còn gì hạnh phúc gia đình con cái, rồi làm sao mang trọng trách quốc gia dân tộc?

Thật là khó xử quá! Lớ quớ là nguy hiểm, cho nên sau khi đắn đo, anh chồng bèn trả lời:

*“Làm trai giữ trọn ba giềng,
Thảo cha ngay chúa, vợ hiền chớ vong”.*

Ước mong những câu ca dao trên giúp quý vị học hỏi được tình đời, cách cư xử ở đời sao cho nó vuông tròn, thì không thể nào sứt mẻ được.

Nếu có chi sơ suất, xin quý vị chỉ cho để sửa lại.
Rất cảm ơn.

Phan Giang Sang

Sách đọc:

1. **Đào Văn Hội:** *Phong Tục Miền Nam qua mấy vần Ca Dao*, Đại Nam. Sài Gòn 27/9/1958.
2. **Đoàn Thị Thu Vân:** *Chất hóm hình trong Ca Dao: Tình Yêu Nam Bộ* (www.thoangsaigon.com)
3. **Mã Giang Lân:** *Tục Ngữ Ca Dao Việt Nam*, NXBGD, 1998
4. **Tinh Tuyên:** *Ca Dao dân ca Việt Nam ...*
5. **Võ Thành Tân:** *1001 câu ca dao về người phụ nữ Việt Nam*, Nhà xuất bản Thanh Niên.
6. **Vương kim Hùng** ghi, cảm ơn anh đã cho mấy câu “Tiều Châu” này rất hóm hình.

Thơ Thanh Bình

Blue Mountains

Là núi xanh hay lòng ta đang biếc?
Mùa thu ơi... lá đỏ chín tình yêu.
Theo lối mòn khúc khuỷu, cheo leo
Ta đưa ta về niên thiếu...
Song bước chân qua từng con suối
Đường gai góc lao đao
Nửa đời điu nhau...
Tay vẫn ẩm dạt dào.

Núi Xanh ơi, chiều thu đang tím ngắt,
Chút rắng hồng lưu luyến góc trời tây...
Bên quạnh hiu biên giới giữa đêm ngày...
Ta ngồi đây...
Bờ vai lạnh trong vòng tay siết chặt...
Là mật ngọt thặng hoa,
Là hương trầm tâm thức
Cho góc nhìn giao thoa
Cho hoàng hôn vương dài thêm đuôi mắt.

Đêm Núi Xanh loang màu trắng bạc
Vách rêu mờ dát ánh vàng rơi
Con ve đêm tìm bạn nỉ non mời
Ta nán lại cùng hương đêm huyễn hoặc.
Tựa bên nhau...nhìn thời gian phai nhạt
Tóc mờ sương...hay bàng bạc trắng lơ?
Đêm Núi Xanh...
Tình thu chợt bồi hồi
Cho môi quen vệt tìm môi...
... đắm đắm ...